

ΟΙ ΣΟΥΛΤΑΝΟΙ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ο ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Πώς ο Σουλτάνος Ιμπραήμ Α΄ εκδικήθηκε τους Ίπώτες της Μάλτας. Ο «Κρητικός Πόλεμος» και ο ποιητής Πικριθής. Ο Σουλτάνος συνεχίζει τους έρωτές του. Η περιπέτεια Σεκέρ—Παρά κι η δράσις της στα γυναικεία λειψάρια της Κωνσταντινουπόλεως. Η πεντάμορφη κόρη του Μουφτή. Μία οικογενειακή τραγωδία. Η τελευταίος ημέρας ενός Σουλτάνου. Έρωτες, μιση, πάθη, κτλ.

ΤΟ περασμένο φύλλο διηγήσαμε πώς ο Σουλτάνος Ιμπραήμ ο Α΄ έστειλε την ενονομιμένη του Έλληίδα Βάσω στην Αίγυπτο, και πώς αυτή κι' ο γιός της σκλαβώθηκαν από τους Ίπώτες της Μάλτας, καθώς και πολλά πλοία του Τουρκοκού στόλου.

Η προσβολή αυτή εξώγησε προμερά το Σουλτάνο. Διέταξε λοιπόν και άποκεφάλισαν τον αρχιναύαρχο και συγχρόνως κάλεσε στ' άνακτορα τους πρεσβευτάς των Χριστιανικών κρατών και μ' άγερωγία τους έπειτησε για την προσβολή της Όθωμανικής σημαίας. Τόν τότε μάλιστα πρέσβη της Γαλλίας, κόμητα Σιζύ, τον έφοβήσε με θάνατο και τόν ά-

νέγκασε ν' άποσυρθή από Πέραν. Οι Ίπώτες της Μάλτας, φοβούμενοι για τη Σουλτανική όργη— που δέν την έπιρριμαν τόσο τρομερή— βρήκαν καταφύγιο στην Έντοκρασιμμένη Κρήτη. Αμέσως ο Ιμπραήμ άποφάσισε να κηρύξει πόλεμο κατά τόν Ένετόν, να κατακτήσει την Κρήτη και να κρείσσει όλους τους Ίπώτες.

Ζούσε τότε στ' άνακτορά του ένας βουκολικός ποιητής, όνοματι Χουσεΐν. Ο Σουλτάνος έπρεπε σ' αυτόν άπειρο σεβασμό, γιατί τόν καιρό που ήταν στη φυλακή, ο Χουσεΐν πήγαμε κάτω άπ' τόν παρθύρο του και με τη γλυκειά μουσική της φλογέρας του και τά τραγούδια του διασκεδάσε τις ώρες της μελαγχολίας του. Όταν λοιπόν ο Ιμπραήμ έγινε Σουλτάνος, από ενομιμωσύνη τόν πήρε μαζί του, τραγουδιστή του και μουσικοσυμβούλου. Αυτόν λοιπόν τόν συμβούλεψε να πάει ως πρόφραση την προσβολή της Τουρκακής σημαίας και να έσορατεύσει στην Κρήτη.

Ο πόλεμος αυτός στάθηκε αμφοτεροζυγός, λέγει ο ιστορικός. Ο Ιμπραήμ έστειλε στην Κρήτη 100 γαλέρες και 100 μικρότερα πλοία, γεμάτα στρατό. Οι Ίπώτες της Μάλτας κείσε στην περσόνη φυλακά τους, έάρωσαν σάν αστοιγίατα μπροστά σ' αυτόν. Η Κρήτη γίνηκε πάρος ύμματος. Ένας ποιητής που ονομασθό ο Πικριθής, όνομαζει τόν πόλεμο αυτό Κρητικό και τόν έπαιλε σέ ώροιας στίχους.

Αλλά, με όλες τας πολεμικές φροντίδες, ο φίληδνος Ιμπραήμ δέν ληρονομούσε τις... γυναίκες! Καί θα διηγηθούμε ένα δραματικό έπεισόδιο της έποχής αυτής:

Μεταξύ τών άνακρηθίμων γυναικών, με τις όποιες διασκεδάσε, ίταρχε και μία, την όποια, άπου έχόρτασε, χρησιμοποιούσε κατόπιν για να πού φέρονη νέα θήματα στο βομό της Άφροδίτης.

Τη γυναίκα αυτή ο Σουλτάνος την άνάμιασε χαϊδευτικά Σεκέρ—Παρά, δηλ. «κοιμιστάκι τάχα». Είχε τόν δικαίωμα να μπαίνει έλεύθερα στα λουτρά της Κωνσταντινουπόλεως, να κρηφοντάζει τις διάφορες άρχόντισσες που έκαναν τόν λουτρό τους κι' έπειτα να πηγαίνει στο Σουλτάνο και να τόν δίνει λεπτομερή περιγραφή τών θεληήρων τους!

Η Σεκέρ ήταν περίφημη να ξερωττώνη τις καλλονές, να μπαίνει τά στήτα τους και την οι-

κογενειακή τους κατάσταση και να καταποίη τόν Σουλτάνο, ο όποιος έσπελε ανθρώπους του και άρπαζαν εκείνη που ήθελε.

Σ' ένα λουτρό λοιπόν, η Σεκέρ είδε κάποια κοπέλλα, που ή άμορφοιά της την έθαυπασε! Την είδε, (όπως θα έλεγε ο Λουκιανός) εκάκλιαντο, οδδαμας έσθητος άμπελοήσης. Τέλειο σώμα, αγαλλιάται! Πρόσωπο άγγελικό!

Αμέσως ή Σεκέρ—Παρά έτρεξε στο Σουλτάνο και του περιέγραψε λεπτομερώς τόν εφιάμ της. Ο Ιμπραήμ ένομιωσε την καρδιά του να χτυπά άπ' την έπιθυμία. Έπληξε όμως με άποζωλία στην άπόκτηση του ζωντανού αυτού θησαυρού. Η κοπέλλα ήταν κόρη τού Μουφτή, τού άνοτάτου θρησκευτικού άρχηγού τών Όθωμανών.

- Βρέ, κακοτυχία! είπε ο Σουλτάνος. Πώς να γίνη τώρα;
—Νά την πάρης γυναίκα, πολυχορνομένη μου, άπάντησε ή ποιητή Σεκέρ—άλεπού. Μία παρωτάνο, τί σημαίνει;
—Καλά λές. Θα σπείλω προζενείο.

Έπειτα από δεύτερη ομίση, ο Σουλτάνος άκολούθησε την έξησ ταχυική: Έκάλεσε τόν Μουφτή στο παλάτι και τού έδήλωσε τόν σφοδρό έρωτά του προς την κόρη του, την όποια έζητησε, με τη ζητη ήπόσχεση να την κάνει Σουλτάνο. Ο γέρο Μουφτής ήξερε κατά βάθος την άσάφεια τού Σουλτάνου, αλλά και συγχρόνως ότι είχε άποκτήσει πολλά παιδιά από άλλες γυναίκες, και τά κατόπι γεννώμενα άπ' τους Σουλτάνους δέν μπορούσαν άναδύνας να ζήσουν, γιατί ή τά δολοφονούσαν ή άλλες γυναίκες, ή τά έκλειναν στις φυλακές. Ο Μουφτής ένομιωσε τήση άγάπη στην κόρη του, όποτε δέν μπορούσε να τη διαθέσει στις άρέσεις τού Σουλτάνου. Δύσκολο όμως ήταν και ν' άντιπάη άπόκτηση άρνηση. Σάν έξυπνος λοιπόν άνθρωπος, εγχαρίστησε τόν Σουλτάνο για... την τιμή και ήπόσχεθηκε να καταφέρει την κόρη του να δεχθή. Ο Σουλτάνος εγχαρίστηθηκε, άγκάλιασε τόν Μουφτή, τόν έλεε επατέρω του και τόν έφίλησε.

Την άλλη μέρα, ο Μουφτής άνηγγειλε στο Σουλτάνο, ότι ή κόρη του δέν έπαθμύωσε να γίνει κόρη του. Ο Ιμπραήμ θα προμπίουσε βέβαια να ιδή τά σπουδένματά του συνταρόμενα άπ' τους Ένετούς, παρά μια τέτοια άπάντησι. Έδωξε τόν Μουφτή με άλαζονία, δέν παρήτασε όμως τόν πόθο να κάνει την όμοια Μουφοπούλα, με κάθε μέσο, δική του.

Έβαλε πάλι σ' ένέργεια τη Σεκέρ. Αυτή έπήγε, βοήρη την κόρη, της μίλησε, της ζωγράφισε με τά ζωροθέρα χρώματα τη δόξα και τά πλούτη που την περιέμναν στο παλάτι, άλλ' ή κόρη έβρισε άμετάπιστη: «—Φύγε, της είπε, δέν θέλω!»

Τότε ο Σουλτάνος έβαλε σ' ένέργεια τά μεγάλα μέσα: Έκάλεσε τόν Βεζύρη Άχμέτ και τόν διέταξε να τού φέρη διά της βίας την κόρη τού Μουφτή. Ο Βεζύρης—ένας άθλιος φιλόδοξος— έπρομαποσώλησε τη Σουλτανική διαταγή, κι' έτσι ή δυστυχιόμνη παρθένια ώδηγήθηκε, σάν πρόβατο, στην άγκαλιά τού άδιόλοτου Ιμπραήμ.

Έπτά μέρες και έφτά νύχτες έβλαψε άπαρηγόρητη για την καταστροφή της. Ο Σουλτάνος στο τέλος άναγκάστηκε και την ξανάστειλε στον πατέρα της.

—Άφού... δέν μ' αγαπάς, φύγε, της είπε.

Η Δέσποινα τών Άγγέλων.

‘Ο Μουφτής υπέφερε τη συμφορά με ψυχραμία, κούρνιας στο βάθος της καρδιάς του τόν πόθο της εκδιώξεως. Λόγω της υψηλής θέσεώς του, είχε στενές σχέσεις με τόν ύπουργο Μωχαμέτ Πασσά και τόν άρχηγό των γενιτσάρων. Σ’ αυτούς λοιπόν τούς δύο, ο σεβάσιμος Μουφτής ξεμωτηρεύτηκε τόν πόνο του, και άποφάσισαν τόν θάνατο τού μωρήτου Βεζύρη και τήν εκθρόνιση τού Ίμπραήμ. ‘Ο μυστικός πόθος τού Μωχαμέτ Πασσά να γίνει Βεζύρης, βρήκε σύμμαχο τόν πόθο τού Μουφτή να εκδιωχθή.

‘Ο άρχηγός των γενιτσάρων υπεσχέθη να διαθέσει τόν σπατά. Λέγεται μάλιστα, ότι ο Μουφτής κατόρθωσε να παραστήσει στη συννομοσία και τή... μητέρα τού Σουλτάνου, ή οποία μωσούσε θανάσιμα τη Σεκέρ. ‘Η Σουλτανισσά έδωσε τη συγκατάθεσι της στην εκθρόνιση, με τήν ύσχεση ότι δεν θα πού άμαρτήσουν τή ζωή.

‘Η 7η Αύγουστου 1648 ώριστηκε για τόν νίκημα. Τό σάμα των γενιτσάρων, συγκεντρωμένο, έτεθη υπό τās διαταγās τού Μουφτή. ‘Εβάδισαν και εΐθειαν από σειρά τού Βεζύρη ‘Αχμέτ, τόν έπαισαν και τόν εκρέμασαν άπό τόν μπαζού του, ένω οι ολλεμάδες χτυπούσαν τάν τύπανά να κ’ ο Μουφτής έφώναζε ότι εϋ πά ρ ζ ει δι κ α ι ο υ σ ύ ν η κ ά τ ω ά π τ ό ν αϋ ρ α ν ό τ ο υ θ ε ο υ s

Τήν άλλη μέρα, έγινε νέα συγγέντησι. ‘Ο στρατός άπήτησε άπό τόν Μουφτή τήν εκθρόνιση τού Σουλτάνου. ‘Ο Μουφτής —θέλοντας να τηρήση τās προσήμιματα— έβλεπε στην άρχη τόν δόσολο, όταν όμως οι γενιτσάροι έδιπλασίασαν τīs φρονές τους, έβγαλε φεταά, προσκαλώντας τόν Σουλτάνο να παρουσιάσει μεροσιά του και άπολογία.

‘Όταν ο Ίμπραήμ Α΄ έβλεπε τόν φεταά, άναγκάστηκε, έβγαλε τās γενναία τού Μουφτή και ξεχώρισε πό έγγραφο. ‘Ο Μουφτής όμως, περιτοχιζόμενος άπό τόν σπατά, ξεχώντας σύμφωνο και τόν νέο Βεζύρη, επολόγησε, κατά τīs 5 τόν Βαδύ, τάν άνάσταρα.

‘Όταν ο Σουλτάνος είδε τούς γενιτσάρους να ζώνουν τόν παλάτι, εκάταλαβε τή σοβαρότητα της καταστάσεως, οι παλιροί φόβοι για τή ζωή τού αναγεννηθιαν και λιποθύμησε. Συνήρθε όμως άμέσως και, λειψώντας στην αγαλιά της Βασιλέ Σουλτάνας, έφώναξε :

—Μητέρα μου, σόσε με!..

Αιτή, έχοντας τīs διαθεσιμότητες τού Μουφτή, τόν καθήσχεσε. Στο μεταξύ, ο Μουφτής παρουσίασε στο σπατά τόν πρωτότοκο υίο τού Ίμπραήμ, τόν Μωμέτ Δ΄. Οι γενιτσάροι έφώναξαν :

—Ζήτω ο νέος Σουλτάνος!...

‘Επειτα συνέλαβαν τόν έκποστο Ίμπραήμ και τόν εκλείσαν στη φυλακή, στην ίδια μάστιγα φυλακή που τόν είχε κλείσει τόσα χρόνια ο αδελφός του!... Δόξες και ήρόνες δεν υπήρχαν πιά γ’ αυτόν. Στην άτελεισία του, άπελευθέρη ν’ απουσιάζη, σπάζοντας τόν κεφάλι του στον τοίχο... Τέλος, στις 17 Αύγουστου, τέσσερες δήμιοι μπήκαν στο κελλί του και τόν έπνιξαν.

‘Ο Μουφτής είχε εκδιωχθή!

ΑΛ΄ΙΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Μιά φορά τὰ παιδιά θέλησαν να πάρουν ένα δάσκαλο και να μάθουν τὰ παιδιά τους γράμματα. Άλλά έπειδή τὰ παιδιά ήσαν κοντά και δεν έπαρναν από μαθήματα, ο δάσκαλος, για να τὰ τιμωρήση, τάκλεινε στο σχολείο νηστικά.

Μιά μέρα που έγινε αυτό, ή Κοινοβάγια πήρε φομιά και πρόβηξε στο σχολείο για να τὸ πιά τού παιδιού της.

Στὸ δρόμο τήν άπάντησε ή Πέρδικα και τή ρώτησε πού πήγαινε. ‘Η Κοινοβάγια τής ειπε πως πήγαινε φομιά τού παιδιού της στο σχολείο.

Τότε ή Πέρδικα τής ειπε :

— Πάρε κ’ αυτό τὸ φομιά για να τὸ πιάς στο παιδί μου πούδνα κλεισμένο μαζί με τ’ άλλα.

— Δεν τὸ γνωρίζω, τής άπάντησε ή Κοινοβάγια.

— Έκεινο τὸ παιδί που θα ίδης όμορφότερο άπό όλα, αυτό εινε τὸ παιδί μου, τής ξεήγησε ή Πέρδικα.

Πήγε στο σχολείο ή Κοινοβάγια, έδωσε τὸ φομιά τού παιδιού της και ζήτησε να βρη και τὸ παιδί τής Πέρδικας.

Κύτταξε από δω, κύτταξε από κει, άλλα δεν έβλεπε κανένα άλλο παιδί όμορφότερο άπό τὸ δικό της τὸ γυιό.

Πήρε τότε τὸ φομιά και τὸ πήγε πίσω στην Πέρδικα, λέγοντάς της :

— Πάρε τὸ φομιά σου, κυρά μου, γιατί εγώ δεν είδα στο σχολείο άλλο παιδί όμορφότερο άπό τὸ δικό μου!...

ΤΑ ΕΚΛΕΚΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ

ΤΡΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΩΝΝΕΤΑ ΤΟΥ ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΑΥΡΑ

‘Ο άγαπητός ποιητής Ρώμος Φιλύρας είχε τήν καλωσύνη να μάς στείλη άπό τήν κλινική, όπου νοσηλεύεται, τās παρακάτω θαυμάσια τραγούδια του, τās οποία λίαν εύχαρίστως δημοσιεύομε.

1

Δέν είχα γόητρο, ψυχή και νου
να κλείσω στο τραγούδι τήν Ίδέα,
τήν είχε δώσει ο Θεός άλλου
τη θεία φωτιά, σε γνήσιον Προμηθέα.
‘Ο,τι κ’ άν είπα, πήγε κοινοφου,
ό,τι λάξερα δέν έτρηε θέα
υπερκόσμου, τσέιδαν και προτου,
τ’ άκούσαν σε παλιάν όδη και νέα.
Στ’ άχνάρια τεχνιτών θεοτικό
έφτασε τόν Έρμη, τήν ‘Αφροδίτη,
τόν Έρωτα έφαλα με τέλχ χαλαρό.
Έκρουσα λύρα τυχαίου θροιάτι,
δέν ήμουν προβαδοτός βασιλιάς,
γλιττής, ζωγράφος, ποιητής δημονογγιός.

2

Μόνι τήν ίδια μου αγάλασα ψυχή
κ’ είπα μονάχα, στην έρημισσινή,
μουν όδην όπό μέσα μου άνηχη
παντοτεινά, άπολήμια άπό δούνη.
Κάποια τραγούδια πού, περβόλι, άχει
σε μυστική κ’ δόλιανθητή γαλήνη,
δίχως πρόθεσι έργου, σποναχή
γεμάτα και θανάσιμην ειρήνη.
Σκαυός μάς πεισιδανήτης λαλιάς,
μας παραδίδεις όρας πρεμιόντες,
παράφρονις, βραχνόροαχης άπειλοιάς.
Καίτοις μου για τὸ μαγεμένο τόπες,
που σκορπούσα, πεποδισα, σαν μέλισσα,
στις όμορφές, κ’ ή ζωή μου ήταν μεθόσι.

3

Τώρα σιμόνω στού τάκου τόν ουδό :
πάρτε με, κλίπτε όρατα μυρολόγια
στο λειψάνο μου με θλιπτή έποδό
με φλογέρα, σε λυγιάν μοτιβο, λόγια.
Βάλτε μου τὸ κουφάρι σε κατόγια
άπου μωσβολοίει γρασί παλιό,
κει και νεκρός εγώ θα τραγουδω,
σ’ όμοιγές, ζωπετούς, για μάρα άνογία.
Σάν πεπαιμένο άρδόνι, φιλομήλια,
σαν κίονος, τριξοπόδι, γλαϊνα άγνή,
θα ξαναλήμτω, σαν δροσιά στα φίλλα.
Θ’ άνογιο στην αγνή πλούσια φωνή,
ό,τι δέν είπα στη ζωή μου θα παρζίζω
σ’ ένα μονότονο σκοπό ν’ άθανάτιζω...
11—6—30

ΣΤΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ

Στὰ κοιμητήρια είν’ οι σταυροί, οσταφιοί στο γώμα έπάνω,
τὰ όνόματα κ’ ήρώματα και τὰ σπερνά κ’ οι άνθοί,
γλάστρες και πρόσφορα, κερνά κ’ ήρτα κ’ εγώ να ράνω
τη θήμη της μάνας μου, βορνοκαμιν μου οι κωνθοί.
Είν’ ο ψαλιός που σιγκαίει διπλά, καρδιά και σθένος,
είν’ τὰ χαλίκια, ή εντάφιος κομήσεις κ’ ο κωντός
του θυματού που άνευοδά, κ’ ο ζωντανός θλιμμένος,
μαύρα τὰ πέλλα, πένθημ ή όρφανά κ’ ο δδνητός.
Είσε τὰ δάκρυα που κιλών θεομά κ’ άτελοπιμένα,
είνε ή άπογοήτεια, βουδός ο σαυρογιός,
είν’ ή έρημία, τὸ βράστρο, τὸ άπεγνωσμένο κ’ ένα,
για τόν καθένα τὸ άσφακτο μήμημα, συντελειωτός,
16—11—31

ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ

‘Από κοντά, ή άγάπες μάς ξεφύλλισαν :
τάχα μακροιά θάχαν μάν άλλη μοίρα ;
‘Ηταν μοιραία τὰ χείλη που ξεχείλισαν
πρωστο τόν πόθο στ’ Άρραλιού τήν πόρα :
Μιά σάν ή κορά πνοή που άχρωτο φθινόπωρο
φύσησε κ’ έκλεισε τ’ άχρω καίλια,
σαν άτάχην άπείρισαν τ’ άλλα ροδούλλα
και σ’ όλα άπόληθη χειμωνιά και φριξη.
10—11—31 ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΑΥΡΑΣ

